

Utdanningsplan for spesialiteten fødselshjelp og kvinnesykdommer ved Sørlandet sykehus HF

Om utdanningsvirksomheten

Sørlandet sykehus HF (SSHF) er Agders største kompetansebedrift med over 7000 ansatte fordelt på ulike lokasjoner, hvorav rundt 280 er Leger i spesialisering (LIS) 2/3. SSHF er områdesykehus for Agder med en befolkning på over 311 000 innbyggere, og har behandlingstilbud innen fysisk og psykisk helse og avhengighetsbehandling. De somatiske sykehusene ligger i Arendal (SSA), Kristiansand (SSK) og Flekkefjord (SSF), og psykiatriske sykehusavdelinger er lokalisert i Arendal og Kristiansand. I tillegg har vi distriktpspsykiatriske enheter og barne- og ungdomspsykiatriske enheter i Kristiansand, Lindesnes, Kvinesdal, Farsund, Flekkefjord, Arendal, Lillesand, Grimstad og Tvedestrand. Per 2025 tilbyr vi LIS-utdanning innenfor 34 ulike spesialiteter.

Om avdelingen/seksjonen i SSHF

Kvinneklinikken i Kristiansand er den største avdelingen i fødselshjelp og kvinnesykdommer ved SSHF og risikoføddende fra hele Agder regionen blir selektert hit. Kvinneklinikken ved SSK har i underkant av 1900 fødsler/år (2024: 1874). SSK har nyfødtintensiv og tar imot enkeltfødsler fra gestasjonsuke 28 og tvillingfødsler fra gestasjonsuke 30. På kvinneklinikken er det tilstedevakt i 8-delt forvaktsjikt og 10- delt bakvaktsjikt. I Kristiansand er det ca. 20 000 polikliniske konsultasjoner årlig, utfører de fleste gynekologiske operasjoner, inkludert robotassisterte operasjoner.

Fødeavdelingen i Arendal har i underkant av 900 fødsler/år (2024: 856) og tar imot fødsler fra graviditetsuke 35. Risikoføddende blir (i samsvar med nasjonal veileder for hvem som bør føde ved kvinneklinikk) selektert til SSK. I Arendal er det 5 LIS som går i 8-delt vaktturnus, mens det er 9 overlegestillinger med 8-delt vakt, som vil si at overlegene går 3/8 vakter alene. I Arendal er det ca. 12 000 polikliniske konsultasjoner årlig, utfører de fleste gynekologiske operasjoner, inkludert robotassisterte operasjoner.

Fødeavdelingen i Flekkefjord har i underkant av 400 fødsler (2024: 351) med samme seleksjonskriterier som ved SSA. Ved SSF går LIS i en vaktturnus som tilsvarer 7-delt vakt. Det er 4 overleger tilknyttet avdelingen i Flekkefjord. I Flekkefjord er det ca. 2300 polikliniske konsultasjoner årlig.

Gynekologisk kreftkirurgi er hovedsakelig selektert til OUS.

Læringsarenaer i spesialiteten

Alle tre sykehus i SSHF utdanner LIS innen Fødselshjelp og Kvinnesykdommer. De ulike avdelingene varierer i forhold til størrelse og pasientgrunnlag, og det er utdanning av leger i spesialisering innen fødselshjelp og kvinnesykdommer på alle stedene. Det er avtaler innen helseforetaket for kirurgisk sideutdanning, ved OUS/AHUS for tjeneste ved større sykehus og fertilitetsklinikken Sør ved Sykehuset i Telemark.

Om utdanningsløpet/-ene

Ved kvinneklinikken SSK får LIS gjennomført store deler av spesialiseringen. LIS legene veksler mellom perioder på gyn- og fødeteamet av 5 mnd. varighet. På sommeren går vi egen hjelpe-turnus og har ikke seksjonerte arbeidsoppgaver.

LIS tar sideutdanning (6-12 måneder) ved kirurgisk avdeling i Kristiansand eller Arendal, rotasjon bestemmes etter ansiennitet og søknad. Det er også avtale om tjeneste ved OUS/AHUS for læringsmål hovedsakelig innen fødselshjelp og gynekologisk onkologi. I tillegg har vi avtale om supplerings-tjeneste ved Fertilitetsklinikken ved STHF i Skien av noen dagers varighet for å dekke læringsmålene for reproduksjon og infertilitet dersom dette ikke dekkes ved OUS eller AHUS.

	Avdeling/ HF	Tid minimum	FKM	Minimum 5 år
Avdeling hovedspesialitet	Kvinneklinikken (SSK) eller fødeavdeling (SSA/SSF)	SSK:3 år SSA:2,5 år SSF:2,5 år + 6 mnd. SSK		
Spesialiseringstjeneste annet HF	OUS: DNR og Ullevål AHUS	SSK:12 mnd. SSA/SSF: 18mnd		
Sidetjeneste i eget HF	Kirurgisk avd. SSK eller SSA	6-12 mnd.		
Annet	Fertilitetsklinikken STHF	2 dager		

Forkortelser:

SSK, Sørlandet sykehus Kristiansand; SSA, Sørlandet sykehus Arendal; SSF, Sørlandet sykehus Flekkefjord; OUS, Oslo universitetssykehus; DNR, Radiumhospitalet; AHUS, Akershus universitetssykehus; STHF, Sykehuset i Telemark, FKM, felles kompetansemål

Ved tjeneste på SSF vil man i tillegg trenge 6 mnd. ved fødeavdelingen på SSK for å opparbeide kompetanse før ansettelse ved OUS eller AHUS. Ved SSA og SSF vil man ha økt varighet av tjeneste ved OUS/AHUS på 18 mnd., og derfor er det kortere minimumstid ved SSA enn ved SSK. Dersom tjenesten ved OUS/AHUS er lengre enn hhv 12 eller 18 måneder vil minimumstiden ved SSK og SSA/SSF reduseres tilsvarende.

Introduksjon av nye LIS

Nyansatte LIS starter med en introduksjonsperiode med følgevakter i opptil 3 mnd., avhengig av erfaringsbakgrunn. I denne perioden vil den nyansatte få grunnleggende opplæring i undersøkelses- og operasjonsteknikk, ultralyd og normale fødsler. Det blir gitt introduksjon til lokale og nasjonale veiledere, innføring i CTG og STAN. Veileder blir tildelt.

Teoriundervisning

Hver fredag morgen i uker med normal aktivitet er det avsatt tid på 2 skoletimer til internundervisning. Dette dekker det obligatoriske kravet om 70 timers internundervisning pr år. Avdelingen ved SSF kobler seg på undervisningen ved SSK, og LIS ved SSF deltar også med å holde undervisningen på linje med LIS ved SSK. Den 3. fredagen hver mnd. har vi en time sammen med barnelegene for gjennomgang av kasuistikker og felles undervisning. Vi har vekselvis organisert ferdighetstrening og teoretisk undervisning. Det er oftest en LIS og en overlege som holder innlegg hver gang. Over en periode på 2-3 år vil utdanningsutvalget se til at alle læringsmålene er dekket ifh.t. internundervisning. Det veksles mellom å tildele tema og at innleggene holdes etter egen interesse. Vi inviterer også foredragsholdere utenfor vår egen avdeling, som f.eks. infeksjonsmedisiner, psykiater, sexolog og andre samarbeidspartnere. I tillegg til denne undervisningen, gjøres det korte gjennomganger av prosedyrer, kasuistikker som presenteres, komplikasjonsmøter og gjennomgang av artikler. Vi deltar også i felles undervisning med de andre legene en halvtime pr uke hvor det rulleres på de ulike avdelingene.

Når LIS ønsker å dra på kurs, må vedkommende søke om dette via GAT til avdelingsleder som vil vurdere om det er mulighet for deltakelse ifh.t. antallet leger til stede på avdelingen som driften krever. Man kan forvente å få godkjent fri til 1 ukes kurs hvert semester.

Simulering og ferdighetstrening

Vi har jevnlig undervisning med praktisk ferdighetstrening i vårt internundervisningsopplegg. I tillegg har vi felles fagdager med jordmødre og stasjoner med ferdighetstrening hvor vi deltar. Vi har også jevnlig multidisiplinære simuleringsovelser, hvorav noen på tvers av avdelingene, hvor det øves på håndtering av alvorlige hendelser. Vi har egen d-box på avdelingen hvor LIS- og overleger kan oppøve og trene på laparoskopiske teknikker. Vi har også et simuleringssenter ved SSK/SSA hvor vi trener på basal førstehjelp og resuscitering av nyfødte, suturteknikker, forløsninger, keisersnitt og laparoskopitrening. LIS ved SSF blir invitert til fagdager/simuleringsovelser ved SSK.

Akademisk kompetanse og forskningsaktivitet

Forskningsseksjonen ved SSHF er organisert under Fagavdelingen. Seksjonen legger til rette for forskere, særlig med tanke på doktorgradsløp, godkjenne forskningsprosjekter og påse at regler for god forskningsetikk følges. De bistår i søknadsprosesser. Forskningsseksjonen holder fysisk til i Kristiansand, men har den senere tiden hatt faste dager i Arendal hvor man kan avtale møter med dem.

Utdanningsutvalget setter jevnlig opp undervisning av de med spesialkompetanse innen forskning til å holde innlegg om temaene knyttet til læringsmålene innen forskning. Vi har også jevnlig kritisk artikkelgjennomganger hvor detaljer blir gjennomgått slik at forståelsen for å tolke forskning blir bedre. Det er flere overleger/LIS som forsker aktivt, og disse bidrar med inspirasjon og kompetanse i avdelingen. Vi har et mål om at LIS skal bli mere engasjert i forskning og kvalitetssikring. LIS inngår i kvalitetsprosjekter og oppfordres til å melde seg til gjennomgang av kapitler i nasjonal veileder. I tillegg oppmuntres de til å presentere evt. forskningsarbeidet sitt/kasuistikker på årsmøte eller utarbeide artikler. Pr nå (sept. 2025) har SSK 7 overleger med Ph.d., ved SSA er det 3 med Ph.d. og begge steder er det flere som driver aktivt med forskning i stipendiatstillinger.

Felles kompetansemål (FKM)

Felles kompetansemål er en integrert del av LIS-utdanningen ved SSHF. Hver spesialitet sørger for at relevante læringsmål oppnås gjennom klinisk praksis, internundervisning og gruppeveiledning.

Det er utarbeidet flere lokale læringsaktiviteter som skal sikre nødvendig opplæring i enkelte læringsmål for FKM. Dette inkluderer både heldagskurs, filmer og e-læring.

Det er også tilgjengelig flere e-læringskurs og podcaster som er utarbeidet regionalt og/eller nasjonalt.

Administrasjon og ledelse er et anbefalt kurs for LIS, og arrangeres i alle fire helseregioner, minimum to ganger per år i hver region. [Her](#) kan man finne langtidsplaner over kurs.

Organisering av veiledning, supervisjon og kompetansevurdering

Veiledning

LIS får veileder ved ansettelse. Det legges til rette for at første veiledningssamtale finner sted innen de første 3 ukene hvor LIS informeres om og det utarbeides individuell utdanningsplan. Det skal settes av 1 veiledningstime i arbeidsplanen per måned, hvor det gjennomføres veiledning med veileder eller gruppeveiledning.

Minst hver 6. måned skal det gjennomføres en progresjonssamtale med oppdatering av LIS-ens individuelle utdanningsplan. LISene har selv ansvaret for å oppdatere individuell utdanningsplan og avtale gjennomgang med veileder.

SSHF har utarbeidet en egen kompetanseplan for veiledere med informasjon knyttet til spesialistforskriften, nasjonal veileder og retningslinjer. Det er også utarbeidet en egen lokal funksjonsbeskrivelse for veilederrollen.

Veileder for LIS 2/3 skal være godkjent spesialist i en av spesialitetene med felles faglig plattform for

utdanningens andre del eller i den aktuelle spesialiteten for utdanningens tredje del. Veiledere skal ha gjennomgått veiledningskurs som arrangeres lokalt.

LIS skriver referat fra veiledningssamtalene i Kompetanseportalen.

Supervisjon

Supervisjon foregår daglig. Mye av det operative arbeidet som gynekologiske operasjoner og forløsninger og operasjoner på føden gjøres av overlege og LIS sammen, som mester/svenn læring. Supervisjon generelt ivaretas ved at det stort sett avtales på morgenmøtet hvem LIS kan ringe ved behov for faglige spørsmål og utfordrende problemstillinger. I vaksammenheng er det en fortløpende dialog og supervisjon.

Kompetansevurdering

LIS skal vurderes systematisk gjennom hele utdanningsløpet.

Kompetanseportalen brukes for å dokumentere læringsaktiviteter og oppnådde læringsmål. Det vil være angitt på hver læringsaktivitet om LIS skal sende læringsaktiviteten til godkjenning hos veileder, supervisor, evalueringskollegium eller om det kun er egenregistrering av gjennomført læringsaktivitet. Når læringsaktiviteter er gjennomført og LIS, i samarbeid med sin veileder, anser læringsmålet som oppnådd, sendes dette til avdelingsleder for endelig godkjenning. Godkjenning av læringsmål kan også gjøres med støtte i avdelingens evalueringskollegium. Noen avdelingsledere har delegert godkjenningen av læringsmål til annen person.

SSHF har utarbeidet en egen mal for evalueringskollegium. Malen er bygget på Helsedirektoratets veileder i vurdering av kompetanse hos leger i spesialisering og baserer seg spesielt på vurderingsverktøyene Mini-CEX og NOTSS. Det avholdes møter halvårlig med avdelingens overleger for gjennomgang av hver enkelt LIS og dennes progresjon og utfordringer. Veileder videreformidler vurderingen fra møtet.

Individuell utdanningsplan (IUP)

For å sikre at LIS har progresjon i utdanningen skal LIS i samarbeid med veileder opprette en individuell utdanningsplan (IUP). Leder er ansvarlig for at dette gjøres innen 3 uker etter tiltredelse, og planen skal oppdateres hvert halvår. Dette gjelder både ved fast og midlertidig ansettelse.

Det er utformet en egen kompetanseplan «SSHF – dokumentasjon individuell utdanningsplan LIS» i Kompetanseportalen. Her skal LIS laste opp IUP hvert halvår. Tidligere planer vil da også ligge tilgjengelig.

IUP skal inneholde oppdatert informasjon om overordnet utdanningsløp, læringsmål, kurs, internundervisning og fremdriftsplan for kommende halvår. Planen kan ligge til grunn for veiledningssamtaler og til bruk i vurderingskollegium. Den vil også gi viktig informasjon til leder for planlegging av rotasjoner innad i foretaket og gjennomstrømningsstilling til andre samarbeidende foretak.

Faglige rammer og kvalitet

Spesialister har mulighet for å delta på kurs 1 uke hvert halvår. Det skal settes av tid til overlegepermisjon for faglig fordypning. Dette gjennomføres i stor grad ved SSK. På linje med LIS deltar også spesialister på fagdager på avdelingen og bidrar med undervisning og i utarbeidelse av nasjonale veilederkapitler.

Utdanningsutvalg og utdanningsansvarlig overlege

Undervisningsutvalget ved SSA/SSK består av 2 overleger og 2 LIS, som har 4-6 årlige møter for å organisere undervisning, følge opp spesialistutdanningen og mottak av nye LIS. De kommer med innspill til seksjonsoverlegene og ledelsen, for bedret opplæring av LIS og forslag til justering av driften for å optimalisere dette. Utdanningsansvarlig overlege (UAO) leder utdanningsutvalget og skal få satt av tid i arbeidsplanen for å ivareta arbeidsoppgavene som er knyttet til stillingen.

Tillitsvalgte

På avdelingen har vi en tillitsvalgt for LIS som gjør sitt beste for å sikre at den enkeltes rettigheter ivaretas. Vi har godt samhold og fine kolleger på klinikken, men som hos de fleste er det av og til rom for forbedring. Det er tett samarbeid med overlegenes tillitsvalgte og man arbeider opp mot ledelsen i spørsmål som arbeidsplaner, stillinger, sommer turnus, trivsel og kollegialitet.

Kontakt

For spørsmål om spesialistutdanningen ta kontakt med

Randi Andersen, Leder Kvinneklinikken SSK

Utdanningsansvarlig overlege (UAO) Ida Mcfadzean, v/Kvinneklinikken SSK

Evaluering og revisjon av utdanningsplanen

Dato for siste revisjon: 04.09.25.